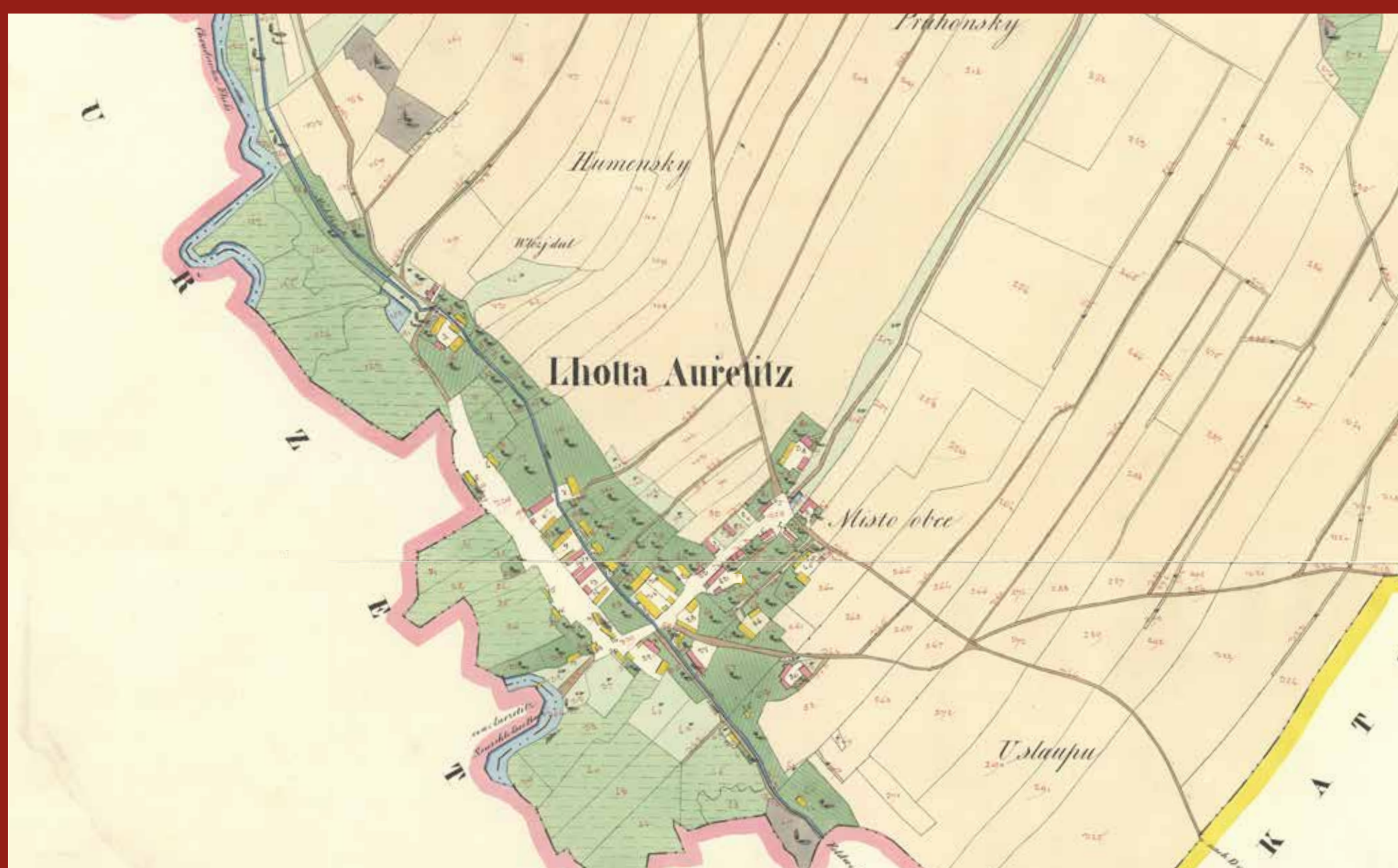

1839

Úhřetická Lhota

Pardubický kraj

Ves ležící na hranici pardubického a chrudimského okresu v blízkosti větší obce Úhřetice, známé svou cihlářskou výrobou. Protíná ji Dvakačovický kanál, dokončený roku 1567, jehož úkolem bylo nahánět vodu na panské rybníky pardubického panství. Do roku 1839 zde byla zástavba z 50% dřevěná, v průběhu 2. poloviny 19. století ji postupně nahradily cihelné objekty. Přestože období kolektivizace zanechalo velké statky v neutěšeném stavu, obec si do dnešních dnů uchovala svůj původní zemědělský charakter.

První písemná zmínka o obci pochází z roku 1340. Mezi její držitele patřila minsterberská knížata, která obec zastavila Štěpánu Andělovi. Od něj Lhotu získali Pernštejnové a včlenili ji do pardubického panství, s nímž v roce 1560 přešla do majetku české komory, od roku 1588 patřila k dašické rychtě. Ves byla jako řada jiných postižena třicetiletou válkou. Rekatolizace zde v plné míře neproběhla, na počátku 19. století ve vsi stále žilo 20 evangelíků.

Nejintenzivnější stavební ruch panoval v obci v době před 1. světovou válkou. Souviselo to s vrcholící industrializací zemědělství a budováním cukrovarů na Chrudimsku, které svou podporou výstavby silnic a železnic významně ovlivňovaly prosperitu celé oblasti. Stavební rozvoj obce vystřídal během 1. světové války a po ní období stagnace.

Úhřetická Lhota je středověká lánová ves nepravidelného typu. Rozlehlou polygonální náves vymezují na severovýchodní straně v rozestupech rozměrné usedlosti (**obr. 1**), protější prostor později osazovali zahradníci a domkáři. Do roku 1839 byla obec tvořena z 50% dřevěnou zástavbou, kterou v průběhu 2. poloviny 19. století postupně nahradily zděné objekty. Velké zemědělské usedlosti jsou z cihlového zdiva, na obdélné dispoziční, orientované do ulice štítovou stranou a zakryté sedlovou střechou. Za nimi příčně stávaly dřevěné stodoly, od 2. poloviny 19. století zcela zděné. (**obr. 2**) Typologicky převažovaly trojstranné nebo jednotné lineární dvory.

Ukázkou obydlí menšího zemědělce nebo zahradníka je stavení čp. 100. (**obr. 3**) Jedná se o jednotraktový nepodsklepený domek, rozdělený vstupní síní na část obytnou a užitnou, která zahrnuje komoru, chlév a mlátek. Prostory jsou zaklenuty segmentovými klenbami. Stavení kryje sedlová střecha s pálenými taškami bobrovkami.

Obytné budovy bohatších gruntů stavěné koncem 19. století nebo po roce 1900 již byly mohutnější, dvouraktové, což se projevilo i v čelní fasádě prolomením třemi nebo čtyřmi okny. Fasády vynikaly prvky městské architektury pozdního historismu nebo secese, jako je tomu u štítu domu čp. 30. (**obr. 4**)

V rámci první pozemkové reformy proběhla v Úhřetické Lhotě roku 1923 parcelace velkostatku, která ale nepodnítila výraznější výstavbu. Změny přinesla obci až 50. léta 20. století s nastupující násilnou kolektivizací a znárodněním cukrovarů. Největší grunty byly vyvlastněny a přestavěny pro potřeby JZD, což mělo za následek jejich postupnou devastaci. Městský typ domu zastupují v Úhřetické Lhotě vily čp. 75 a 76, vycházející svou formou z architektonické tradice 30. až 40. let. Po roce 1949 se ve vsi začíná projevovat postupný úbytek obyvatel, lidé se stěhují za prací do větších měst. Selská stavení se mění (až na výjimky) na obytné domy bez hospodářských budov a prostor. I přes tuto skutečnost si obec uchovala svůj původní charakter. Typickou zástavbu tvoří zemědělský dům, sice již upravený, ale nadále vycházející z podélné dispoziční, zakryté sedlovou střechou. Tento model se opakuje i v současné výstavbě.

1.

2.

3.

